

RUDOLF OTTO ÎN TEZAUURUL HERMENEUTIC ROMÂN

RUDOLF OTTO IN ROMANIAN HERMENEUTIC THESAURUS

Silvia IRIMIEA

Facultatea de Litere, Departamentul de Limbi Modene Aplicate

Universitatea Babeş-Bolyai, Cluj

e-mail s_irimiea@yahoo.com

Abstract

The present article was aimed at offering the readers and experts a hermeneutic and linguistic journey through the translated works of Rudolf OTTO, a philosopher, theologian and historian of religions, a personality who has been less known to the Romanian public, but who has asserted himself as a vigorous mystic. The article highlights Rudolf Otto, his mysticism, his religious concepts, and, finally, his translated books: The Idea of the Holy (Sacrul), The Numinous (Despre numinos) and Eastern and Western Mysticism (Mistica orientului și mistica occidentului).

Key words: *hermeneutic, sacred, the numinous, features of the text, lexical level*

Cuvinte cheie: *hermeneutic, sacru, numinos, caracteristici ale textului, nivel lexical*

Rudolf Otto și scrierile sale

Rudolf Otto este un teolog și filozof german, născut la Peine în 1860, care a urmat studiile teologice la Erlangen și Göttingen. În perioada care a urmat numirii sale ca *Privatdozent* în anul 1904 și, mai apoi, debutului carierei de profesor la Göttingen, Rudolf Otto a început să își elaboreze propria concepție despre *sacru*. Aceasta a fost continuată și îmbogățită cu prilejul unor călătorii întreprinse în Africa de Nord, Egipt, Palestina, India, China, și Japonia, de unde a deprins cunoștințe despre formele primitive ale sacralului și marile mistici orientale. Cariera de profesor de teologie a desfășurat-o la Breslau și Marburg, unde a continuat să trăiască și să scrie până la stingerea din viață în 1937. Scrierile, care l-au consacrat ca pe unul din cei mai prestigioși gânditori religioși ai secolului XX, au fost compuse în perioada dintre cele două războaie mondiale. Acestea au cuprins: *Die Anschauung vom heiligen Geist bei Luther* (Viziunea asupra Sfantului Duh la Luther), 1904; *Kantische-Fries'sche Religionsphilosophie* (Filozofia religiei la Kant și Fries), 1909; *Dipika des Nivasa* (Dipika lui Nivasa), 1916; *Das Heilige* (Sacrul), 1917; *Aufsätze das Numinose betreffend* (Despre Numinos), 1923; *West-östliche Mystik* (Mistica occidentală și cea orientală), 1926; *Die Gnadenreligion Indiens und das Christentum* (Religia harului în India și creștinismul), 1930; *Reich Gottes und Menschensohn* (Împărăția lui Dumnezeu și Fiul Omului), 1934.

Rudolf Otto dăinuie în conștiința religioasă în calitate de părinte al fenomenologiei *sacralului* prin lucrarea sa cu același titlu scrisă în 1917. Lucrarea a dobândit și statutul de operă clasică în filozofie datorită abordării "negative" a "religiosului", prin aceasta "distigându-l de toate aproximațiile sale (teama, misterul, enormul, fascinantul)" (Larousse, 1998, pg 246).

Aceiași dicționar îl plasează pe Otto drept istoric al religiilor datorită investigării experienței religioase pe coordonatele câtorva ipostaze istorice.

Pentru a înțelege personalitatea complexă și prestigioasă a lui Rudolf Otto se cuvine să facem o scurtă incursiune în domeniile cercetate și comentate de Otto.

Înainte de toate, Rudolf Otto și-a dedicat scrierile *religiei*, adică unui sistem de credințe și de practici legate de divinitate, care coagulează pe toți cei care consimt să adere la acest sistem. Orice religie, conform dicționarului Larousse (1998, pg 292), se bazează pe o „revelație” „a cărei condiție istorică poate fi istoria exemplară a unui popor (iudaismul) sau aceea a unui profet a cărui învățătură și model ideal de viață au fost păstrate de o tradiție în primul rând orală (creștinismul, budismul)”. În cadrul religiei, Otto a preferat să se aplece asupra sentimentului *sacralului*, sentimentul prezenței lui Dumnezeu. *Sacralul* este un sentiment care transcende atât morala cât și atitudinea noastră față de semeni și se regăsește în orice religie. El este constituit din trei caracteristici principale: *frica* de Dumnezeu cel Atotputernic, stăpânul vieții și al morții, *misterul* „inconceptibilității sale și *puterea fascinantă* proprie oricărui obiect sau simbol religios. Același dicționar apreciază că „sentimentul sacralului este miezul oricărei religii” (Larousse, 1998, pg 292). Otto a abordat religia în calitate de mistic explorând câteva dimensiuni ale acesteia: filozofia și istoria religiei, experiența religioasă, sacralul, numinosul.

Experiența religioasă este definită de Larousse (1998, pg 292) drept „un dat universal” care ne permite „cunoașterea profunzimilor sufletului omenesc” și care reprezintă punctul de pornire al filozofiei religiei. Aceasta din urmă, la rândul ei, este o reflecție, o reflecție asupra revelației, care pornește de la atitudinea religioasă. Filozofia religiei rămâne un domeniu al religiei, care de deosebește de domeniul autonom al filozofiei însăși (al cărui scop este „să constituie o doctrină rațională autonomă”) prin aceea că devine, în mod concret, o reflecție asupra textelor religioase susținută de practica riturilor și a comandamentelor religioase. Prin scrierile sale, Rudolf Otto se dovedește un zelos filozof al religiei a cărui preocupare stăruitoare a fost experiența profetică a divinului.

Considerat filozof, teolog și istoric al religiei Rudolf Otto s-a afirmat în peisajul religiei ca mistic, ca adept al credinței bazate pe sentiment și intuiție, explorator al experienței directe a divinului ca ceva ‘real’ și ‘aproape’. Spre deosebire de panteiști, care priveau experiența divinului ca pe o reuniune fericită cu întreaga natură, sau de budiști, care prin *nirvana* trăiau cea scânteiere care pune capăt oricărei existențe separate, Otto a limitat experiența mistică la obiecte misterioase, sacre, sau numinoase, precum cea descrisă în scrierile sale *Sacralul* (1917). Asemenea celorlalți mistici, Otto era de părere că numai sentimentul poate înălța omul la ideea de infinit și s-a apropiat cu o tenacitate uluitoare de măștrii ai misticismului precum Chrysostom, Eckhart, Sankara, Ruskin, Parker și alții, pe care i-a analizat și interpretat în scrierile sale.

Sacralul apare în literatura de specialitate ca sentiment al religiosului și se referă la tot ceea ce depășește puterile omului și suscită interes, respect, admirație și teamă, definit de Otto drept „sentimentul condiției creaturii” sau sentiment al „numinosului”.

Hermeneutic și lingvistic în scrierile lui Rudolf Otto

Scrierile lui Rudolf Otto, îndeosebi cele la care facem referire aici (*Mistica occidentală și cea orientală, Sacralul și Despre Numinos*), se disting printr-o compoziție complexă, care surprinde de la lectura primei pagini prin bogăția ideatică, a reprezentărilor și trăirilor, prin mulțimea și consistența notelor explicative, prin varietatea și acuratețea textelor preluate din sanscrită, ebraică, latina veche, a citatelor culese din surse care, pornind de la Biblie și Vechiul

Testament, se referă la scrieri din secolele evului mediu și, în cele din urmă, la documente și concepte ale începutului de veac XX. În consecință, pentru un lingvist-traductolog textul mustește de capcane latente.

La o radiografie sumară, scrierile lui Otto se compun din două paliere: hermeneutic și lingvistic. **Nivelul sau palierul hermeneutic** este, la rândul său, compus din domenii complexe precum: știința religiilor, istoria religiilor, filozofia religiilor, psihologia religiilor concepte și păreri ale unor *homines religiosi*, precum: Chrysostom, Zinzendorf, Meister Eckhart, Ruskin, Parker, Wundt, descrieri ale unor culte sau rituri, descrieri și interpretări ale unor locuri mistice sau de închinăciune, precum elemente ale arhitecturii Islamului, descrierea unor trăiri, inclusiv ale unor trăiri exprimate prin sunete, tăcere, arhitectură (sau spațiu), incorporate în descrieri ca: *Slujba tăcută, Numinosul în plastica budistă, Golul din arhitectura Islamului*. Pe de altă parte, **nivelul lingvistic** surprinde: *bogăția limbajului și varietatea acestuia, complexitatea limbii* exprimată printr-o sintaxă bogată, o structură complexă a frazei, cu arborescențe alcătuite din propoziții subordonate, structuri nominale și substantive compuse de dimensiuni impresionante, verbe expresive împregnate de o savoare științifico-religioasă inedită, *sensul inedit religios sau profan atribuit cuvintelor, utilizarea unor termeni specifici sau consacrați cu o semnificație religioasă, utilizarea generoasă a citatelor din diverse limbi, precum: ebraică, greacă veche, latină, sanscrită, fascinația lingvitică a unor concepte, noțiuni, sau formulări precum: "cel cu totul altul", Zenzen-ul, Sunder Warumbe*.

Este, așadar, firesc ca parcurgând lista sumară a acestor componente să apreciem că scrierile lui Rudolf Otto reprezintă un discurs de o complexitate religioasă și savoare lingvistică aparte.

Demersul de traducere a textelor a însumat, în general, două etape majore: cea de traducere propriu-zisă și cea de rafinare a textului tradus. Din punctul de vedere al traducătorului și terminologului, prima etapă a privit: o cercetare a altor texte similare în vederea familiarizării cu tipul de text, concepte specifice, noțiuni, limbaj și particularități de stil, o lectură atentă focalizată pe: înțelegerea mesajului, a conceptelor, a elementelor majore și secundare, surprinderea registrului lingvistic (de factură religioasă), înțelegerea structurii discursive și a rolului diferitelor elemente (texte incluse, metatexte) ale macrotextului, perceperea corectă a intențiilor retorice, editarea textului (revizuire, corectarea eventualelor erori). Procesul de rafinare a traducerii s-a compus, la rândul său, din: (re) analizarea aprofundată a lucrărilor autorului, verificarea/revizuirea conceptelor, noțiunilor, teoriilor incluse în text, urmată de corectura și editarea finală.

Traducerile în limba română a scrierilor lui Rudolf Otto

Sacral (Das Heilige), 1917 a fost tradusă în limba română de către Ioan Milea și publicată de către editura clujană Dacia în anul 1992. Denumită de Mircea Eliade în *Putere și sacralitate în istoria religiilor* (1952) drept "mica carte" care oferea publicului un best seller destinat să aibă un răsunet mondial, cartea a captivat prin noutatea și originalitatea perspectivei abordate. Tot Eliade, citat pe coperta și în prefața volumului, explicitează valoarea scrierii: "În loc să analizeze ideile de Dumnezeu și de religie, Rudolf Otto s-a străduit să analizeze modalitățile experienței religioase. Înzestrat cu o finețe psihologică și cu priceperea unei duble pregătiri, de teolog și de istoric al religiilor, el a reușit să pună în evidență conținutul și caracteristicile specifice ale acestei experiențe. Neglijând partea rațională și speculativă a religiei, el s-a concentrat mai ales asupra părții ei iraționale. Căci, așa după cum mărturisește el însuși explicit, Otto îl citise pe Luther și înțelese ce însemna pentru un credincios 'Dumnezeu

cel viu' : acesta nu era Dumnezeu filozofilor, Dumnezeu lui Erasmus, de exemplu; el nu era o idee, o noțiune abstractă, o simplă alegorie morală. Era, dimpotrivă, o teribilă putere..."(1992, pg 5).

Întreaga scriere se constituie într-o demonstrație argumentată a sentimentului sacru, oferind cititorului un periplu fascinant prin meandrele istoriei religiei, prin scrierile unor *homines religiosi* precum Schleiermacher, Plotin, Luther, Ioan Chrysostom, Kant, Fries, Fichte și a multor altor personalități și cărturari ai religiei sau filozofiei. În încercarea de a defini *sacrum* Otto recurge la metoda teologiilor negative, anume la definirea a tot ceea ce nu este sacru. O preocupare constantă în întreaga operă a lui Otto a fost și definirea *numinosului*, care apare și în scrierea *Sacrum*. În legătură cu acesta Rudolf Otto opinează: „Întrucât această categorie este cu desăvârșire *sui generis*, ea, asemenea oricărui dat original și fundamental, nu poate fi definită în sensul riguros al cuvântului, ci poate fi doar analizată. Nu-i poți ajuta pe oameni s-o înțeleagă decât încercând să-i călăuzești, pe calea analizei, spre acel punct al propriului lor suflet de unde ea poate apoi să țâșnească și să izvorească singură făcându-i conștienți de existența ei. Acestei metode îi poate veni în sprijin procedeul de a arăta asemănările sau, dimpotrivă, opoziția caracteristică a *numinosului* față de fenomenele ce se petrec în alte domenii, deja cunoscute și familiare, ale vieții sufletești...Ceea ce înseamnă X al nostru nu poate fi învățat în sensul strict al cuvântului; el poate fi doar stârnit, trezit – ca tot ce purcede din spirit”(1992, pg 15). În condițiile în care fiecare pasaj este o măsură a capacității analitice și a măiestriei de a propune aserțiuni generalizatoare de o forță teologică sugestivă, redăm un citat referitor la creștinism și ramificațiile raționale și iraționale ale acestuia: ”Creștinismul este, și după acest criteriu, o religie cu mult superioară tuturor surorilor ei din întreaga lume. Pe adâncă lui temelie se irațională se înalță edificiul luminos al conceptelor, al sentimentelor și experiențelor sale clare și pure. Iraționalul reprezintă doar fondul, liziera, urzeala și, prin aceasta, îi asigură profunzimea mistică și dă ‘religiei’ din el tonuri grave și umbrele grele ale misticii, fără însă ca în el religia să devină o mistică excrescență și excesivă”(1992, pg 171).

Traducerea scrierii **Despre Numinos (Aufsätze das Numonose betreffend)** scrisă de Rudolf Otto în 1923 a fost publicată la Editura Dacia în Colectia *Homo Religiosus* sub coordonarea Prof univ.dr Aurel Codoban în anul 1996 urmând ca, în anul 2006 prestigioasa editură Humanitas să publice o ediție revizuită sub coordonarea distinsului preot Vasile Raduca. Traducerea cărții a revenit lui Silvia Irimiea și Ioan Milea.

Cuvântul înainte al autorului la prima ediție a scrierii dezvăluie intenția acestuia, anume aceea de a ”completa scrierea despre sacru”, ”de a explica elementul *numinosului* prin exemple luate din experiența religioasă, de a-i releva importanța pentru viața religioasă și pentru cultul religios și, pornind de la acesta, de a arunca o lumină asupra celor mai profunde concepte religioase creștine, acelea de păcat, spirit și carne, pierzanie și nevoie de mântuire”(R.Otto, 2006, pg 7). Heinrich Rickert indică, de asemenea, cu admirație și respect, că scrierea lui Otto *Sacrum* ”se dă drept ‘psihologică’” când, de fapt, ”ea este una din [...] contribuțiile la filozofia religiei ca știință a valorilor [...] Prin ”*numinos*” nu e evidențiat actul psihic, ci ”obiectul” său, *sacrum*”(Limitele formării conceptelor științelor naturale, pg 557). Rudolf Otto, în același *Cuvânt înainte* citează aprecierile lui Leo Strass (*Der Jude*, 1923, numărul din aprilie, pg 242) legate de scrierea sa *Despre Numinos*:

”Importanța cărții constă în aceea că [...] punctul de plecare foarte firesc al cercetării îl constituie transcendența obiectului religios. Transcendența acestuia este scoasă în evidență:

1. ca transcendență a trăirii lui Dumnezeu, așadar ca primat al lui Dumnezeu față de religie;

2. ca transcendență a vieții lui Dumnezeu [...]
3. ca transcendență a ideii de Dumnezeu [...].”

Mistica occidentală și cea orientală (West-östliche Mystik) scrisă de Rudolf Otto în 1926 a fost tradusă și publicată în 1993 de Editura Septentrion. Prefața la volum împreună cu traducerea îi aparține lui Mihail Grădinaru (cu colaborarea lui Friedrich Michael). În această scriere de excepție, Otto intenționează în cele trei părți să compare mistica Orientului cu cea a Occidentului. Pentru a realiza aceasta Otto propune ”să ne lăsăm conduși de ambele puncte de vedere”, iar, mai apoi, spune: ”Pentru această paralelă am ales doi bărbați care au fost reprezentanții și protagoniștii cei mai de seamă a ceea ce trebuie să se înțeleagă înainte de orice prin mistică orientală și mistică occidentală, ale căror nume au fost deja apropiate de multe ori, pentru Orientul hindus, marele Ācārya Sankara, iar pentru Occidentul germanic pe marele Meister Eckhart”(1993, pg 4). Otto afirmă că ambii au plecat de „pe aceeași platformă metafizică, paradoxal comună”, iar țelul este „pentru oricare spirit religios, mântuirea- înțeleasă ca eliberare de multiplicitatea spațio-temporală și unificare cu Unul”(pg VI). Mihail Grădinaru recunoaște în prefața la carte că „aventura mistică” constă în căutarea întâlnirii cu ‘Unul’ situat dincolo de ființă. Nu deasupra naturii (supranatural), ci deasupra firii- ca arheu, ca principiu care dă *firea* păstrând-o și ocrotind-o în sine [...] Mistical caută arheul ce se arată numai ca acest element eminent, ordonator al lumii”(1993, pg VII). În aceeași prefață se postulează că dacă metafizica „în calitate de doctrină a firii (ontologie) este înțeleasă ca o ablație a meditației arhaice despre natură (peri physeos), dacă se admite că ea există cu condiția aducerii Unu-lui în planul firii [...], atunci mistica apare ca acea preocupare a omului, fundată în însăși natura lui izomorfă naturii, care preia și menține vie întrebarea despre jumătatea criptică a physis-ului, participială, deontică (normativă) exclusă din orizontul științei, filozofiei și chiar al religiei de imensa mutație ablativă pe care nașterea metafizicii o reprezintă. În acest caz, misticul se legitimează ca trezorierul comorii fără de preț pe care el singur nu a uitat-o niciodată: arheul întregii naturi, sufletul lumii, fundamentul abisal în care firea însăși este fundată, Ziditorul care zidește ființa, ”Es” din „Es gibt Sein”, cel care dă firea, a cărui fire este firea însăși, care este ceea ce este, dar care se păstrează închis în sine și in-ex-sistent dedesubtul a tot ceea ce ek-sistă, la fundamentul palierului ontic al naturii, în calitate de complement participial a ideilor care se desleagă și ek-sistă abia prin conversia in-sistenței participiale în ele”(1993, pg IX). Mistică este considerată, în continuare, o experiență genuină a primordialului, iar filozofia, se presupune, nu poate decât să izvorască din ea. Cunoașterea genuină a Unu-lui prin sentiment este explicat, mai apoi, în Sacrul.

Întâlnirea cu provocările traductologice ale scrierilor lui R. Otto

Textul în limba germană al lui Rudolf Otto reprezintă o fascinație și, totodată, o povocare pentru orice traducător mai mult sau mai puțin experimentat. Fascinația majoră a textului constă în dificultățile pe care acesta le propune. O fascinație aparte constă în paradoxul exprimat de **simplicitatea descumpănitoare a textului și exprimării** vis-a-vis de profunzimea conceptelor și a trăirilor prezentate, deoarece, așa după cum recunoaște Mircea Eliade, Rudolf Otto ”a avut curajul-atât de rar pentru o inteligență originală ca a lui- să spună și să repete lucruri simple la mintea omului”(coperta traducerii publicate în 1996) . Traducătorul este supus astfel la testarea capacității sale de a surprinde simplitatea uluitoare a conceptelor și a o reda suficient de elocvent pentru a fi, la rândul ei, percepută de către cititor ca ceva simplu, la ‘mintea omului’.

Pentru a face dovada provocărilor lingvistico-conceptuale care îl întâmpină pe traducător este suficient să ne referim la **complexitatea textului** și să o ilustrăm prin citarea unor titluri de

capitole: *Chrysostom despre ceea ce este incomprehensibil în Dumnezeu, Sunetele numinoase originare, Spiritul și sufletul ca minune numinoasă, Tremendum-ul și mistica, Pietatea mistică și pietatea credinței, Numinosul în plastica budistă, Experiența profetică a divinului, Învierea ca experiența pneumatică, Slujba tăcută.*

În același plan lingvistico-conceptual o altă sursă de fascinație, care privește alegerea laborioasă a termenului sau exprimării adecvate, este **redarea, descrierea unor noțiuni, concepte sau trăiri** relativ similare, dar sensibil deosebite. Acesta este cazul următorului fragment citat de la pagina 50:

”Spuneam mai sus: lucrul cel mai interesant în reprezentarea primitivă despre ”suflet” nu este forma fantastică, deseori oscilantă, care i se atribuie, ci elementul afectiv al celui *stupor* care o iscă, misterul și caracterul de ”cu totul altul” care o învăluie. Acest fapt este eclipsat în măsura în care sufletul devine mai târziu obiectul mitului, al basmului și al povestirii, al speculației sau al doctrinei sau chiar al psihologiei. El devine atunci tot mai mult ceva cu totul rațional.”(Despre Numinos, pg 50)

Noțiunile de o simplitate rară, dar care pot fi definite cu mare dificultate, reprezintă o altă constantă a textului. În aceeași categorie se clasează noțiunile cuprinse în definiții sintetice precum: ”ceea ce s-a numit Unul,, „Unul,, sau

”Căci ce reprezintă oare pentru această ajungere la ”Unul”? Tocmai ceea ce noi am descris drept deplină concentrare asupra unui obiect, cu excluderea tuturor celorlalte raze vizuale. Este ”contemplarea *numai* a lui Dumnezeu”. (Despre Numinos, pg 105)

O altă fascinație sau provocare a textului ține de **pozia limbii și a limbajului**. Un exemplu binevenit în acest sens este următorul:

”În același timp, aici reprezentarea trece cu ușurință de la comoara adâncului primitivă la botez la reprezentarea laturii tainice a acestui străfund al sufletului ca un lăcaș unde *charis kataskenei*(sălășluiește harul). Dar, în sfârșit, deoarece într-o asemenea *mneme* desăvârșită apar nu numai ”convingeri”, ci și ”vederea”, ca o tainică certitudine nemijlocită, ca o gustare și vedere a lui *glykytes tou Theou* (Dulceții lui Dumnezeu), el poate afirma, în capitolul 91, că... [...]”

Reținem aici, nu numai înclinația limbajului spre poetic, dar și intercalările cu **expresii sau termeni specifici de obârșie religioasă** sau altminteri, sau din alte limbi, de obicei limba din care provine conceptul sau experiența religioasă.

Am putea insista, în continuare, asupra felului deosebit în care autorul, cufundat în experiența religioasă, în descrierea trăirii religioase, pentru a convinge, în cele din urmă, recurge la **proverbe sau citate străvechi**:

”Așa se face că,

Dacă întreaga sa viață, dacă orice mișcare a inimii nu este decât o rugăciune neîntreruptă,

ia naștere negreșit o caracteristică a crediciosului care ar putea fi numită un fel de ”semisomnambulism”, o stare de semialienare, de absență, de ”a nu fi aici”. Dar aceasta nu are nimic de-a face cu somnambulismul sau cu boala psihică, ci este o consecință necesară acolo unde sufletul este în întregime și permanent cufundat într-o preocupare covârșitoare, care face să înceteze orice altă preocupare. Pentru că: ”acolo unde este comoara ta, acolo va fi și inima ta.”

Construcții precum: ”a nu fi aici”, cel ”cu totul altul”, ”cel ce nu poate fi cuprins de gândire” sunt formulări plastice și- totodată- surprinzător de acute ale unor **noțiuni sau întrupări conceptuale**, care surprind prin simplitate lingvistică și-totodată- prin complexitate ideatică sau experiențială.

Repetiția unor elemente sau caracteristici sensibil echivalente devine o constantă a discursului lui Otto, precum în exemplul de mai jos:

”dar, odată cu această cufundare concentrată în obiect, care totuși nu poate lipsi cu adevărat nici în viața credinței simple dacă aceasta vrea să se mai numească ”viață”, rezultă imediat, ca un revers necesar, un al doilea fapt, care tocmai pe această cale poate fi simbolizat excelent prin imaginea ”depersonalizării”, a ”lepădării de sine”, a ”suprimării eului”. (Despre Numinos, pg 104)

O altă caracteristică a textului este utilizarea repetată a unor **termeni din alte limbi ca termeni de substituție** pentru noțiuni, obiecte sau trăiri exprimate în lanțuri semantice. Spre exemplu:

”Și tot astfel Cassian a găsit deja o practică a lui *mneme* care amintește pe deplin de *mantra*, prin care indianul credincios se străduiește să ajungă la *smarana*, adică tocmai la *mneme*: păstrarea în minte a unei anumite ”formule”, care este menținută până când ea nu mai este necesară, rugăciunea trecând de la sine în rugăciune fără cuvinte.”(Despre Numinos, pg 104)

Utilizarea enumerării, a înșiruirii unor termeni sau caracteristici ale unor concepte sau fenomene etc. ascunde, de asemenea, o bogăție lingvistică rară pusă în evidență de exemplul următor:

”În același timp, apar aici cu totul de la sine elementele ”înfrânării ideilor,, proprii tuturor practicilor mistice, arta de a elimina tot ce ar putea-o întrerupe pe *mneme* și de a ”polariza” atenția, cum am numit-o noi, și deci, precum la Diadoh, lupta împotriva instabilității, dispersării și varietății lui *ennoiai* și deci a lui *haplosis*. De aici izvorăște prețuirea singurătății, a liniștii sufletului și a liniștii exterioare, ca și a tăcerii.”(Despre Numinos, pg 104).

Se cuvine menționată succint **atenția acordată tonalității afective** de către autor, a căutării acesteia chiar și în textele preluate sau traduse din alte surse, intenție declarată chiar de autor:

”Garbe talmăcește versurile în felul următor:
Unul îl privește (pe spirit) ca pe o minune.
Un altul vorbește despre el tot ca despre o minune.
Un altul aude despre el ca despre o minune.
Însă chiar dacă a auzit despre el, totuși nimeni nu îl cunoaște.

Poate că tonalitatea afectivă a versurilor ar fi redată mai bine dacă s-ar spune:

Ca despre un ”cu totul altul” vorbește cel ce vorbește
Despre atman.
Pe ”cu totul altul” l-a învățat cine l-a învățat pe ”atman”.
Nici chiar el ce l-a învățat – nimeni nu te face să îl cunoști.”(Despre Numinos, Pg. 50)

Grija acută pentru interpretarea sau înțelegerea corectă și completă a fenomenelor prezentate transpare din fabric-ul scrierilor, din care sustragem următorul pasaj:

”În orice caz, în adâncul acestor cuvinte există o vie coștiință de sine numinoasă, care poartă încă în sine urmele aceluși *stupor* în fața unei ”vedenii”. și el continuă să existe atunci când Gita, 2,25, îl numește pe atman *acintya*, adică ”cel ce nu poate fi cuprins ed gândire”. Prin aceasta el se aseamăna însă întru totul cu străfundul sufletului, cu acea scânteie, cu acea *synderesis*, cu abisul lăuntric al propriilor noștri mistici...” (Despre Numinos, pg. 51)

Atenția acordată **detaliului, descrierii minuțioase** se regăsește și în următorul citat:

”O înțelegere mai clară a minunii lăuntrice a sufletului se naște, pentru cel ce o trăiește, nu reflexiv, ci ca o ”deschidere”, ca o ”țâșnire”, ca o clarificare adusă de țâșnirea intuiției, *like a flash*, cum spune englezul, sau ca un ”brusc *aperçu*” cum spune Goethe.”(Despre Numinos, pg. 52)

Fără a urmări o inventariere completă și exhaustivă a surselor de fascinație a scrierilor lui Rudolf Otto, cele prezentate subliniază zonele de interes ideatic și lingistic pe care atât cititorul cât și traducătorul le întâmpină la parcurgerea paginilor autorului.

Concluzii

Lectura traducerilor în limba română a scrierilor lui Otto deschide orizonturi hermeneutice surprinzătoare și totodată captivante. Fiecare traducere în parte completează portretul, chiar dacă încă fragmetar și incomplet, al misticului Rudolf Otto. Fiecare traducere aduce în fața cititorului un univers mistic plin de subtilități și de bogății.

Fiecare traducere a scrierilor lui Otto în limba română este un exemplu de măiestrie traductologică și terminologică. Fiecare traducere a însemnat un efort sau un exercițiu hermeneutic și lingvistic pentru traducător. Realizarea unor traduceri consecutive și izbutite nu face decât să-l prezinte cititorilor, mai mult sau mai puțin inițiați, pe Rudolf Otto așa cum a scris el și a rămas în tezaurul hermeneutic universal. Cele trei scrieri traduse (*Sacrul, Despre Numinos și Mistica orientului și mistica occidentului*) reprezintă scrieri fundamentale și clasice în filozofia și istoria religiei. Traducerea celor trei opere fundamentale nu este întâmplătoare, deoarece *Das Heilige, Aufsätze das Numonose betreffend și West-östliche Mystik* sunt cărți ce trebuie citite împreună, ce se completează reciproc atât conceptual cât și documentar. Abordarea unor maeștrii ai misticii de către Otto precum Eckhart, Sankara și întreaga pleiadă de mistici și folozofi contribuie la familiarizarea publicului cititor cu operele și conceptele acestora prin mijlocirea scrierilor și opiniilor lui Otto.

Traducerea scrierilor lui Rudolf Otto și punerea lor la dispoziția publicului cititor român are menirea de a-l face mai cunoscut pe autor, preocupare care a dictat și scrierea prezentului articol.

Bibliografie

1. Buttner, G., 1923, *Meister Eckhardts Schriften und Predigen*, Eugen Diderichs, Jena.
2. Didier, J., 1991, *Dictioar de filozofie*, Editura Univers Enciclopedic.
3. Apostol, P., Banu, I., et al., 1978, *Dictionar politic*, Editura Politica.
4. Larousse Dictionar de filozofie, 1998, Editura Univers Enciclopedic.
5. Les Oeuvres philosophiques, 1992, *Dictionnaire*, Vol. 3, Presses Universitaires de France.
6. Otto, R., 1993, *Mistica Orientului si mistica Occidentului*, Septentrion.
7. Otto, R., 1992, *Sacrul*, Editura Dacia.
8. Otto, R., 2002, *Sacrul*, Editura Dacia.
9. Otto, R., 1996, *Despre Numinos*, Editura Dacia.
10. Otto, R., 2006, *Despre Numinos*, Humanitas.

11. Ritter, J., (Ed) 1974, *Historisches Wörterbuch der Philosophie*, Schwabe & Co Verlag.
12. *The Fontana Dictionary of Modern Thought*, 1977, Collins.